📚 מאיירים סיפור: מה האיור מספר שהמילים לא אומרות?

כיתה ג' | אומנות | 45 דק' | שיעור לפי מעגל הלמידה · מערך למורה

❓ איך מאייר מוסיף לסיפור דברים שלא כתובים בו?

עיגון בתוכנית הלימודים: שכבות ג'–ד' – התנסות במוסכמות ובטכניקות בהשראת אמנים; תכנון; נושא: דמויות מאוירות (תכנית הלימודים באומנות לבית הספר היסודי הממלכתי והממלכתי-דתי (התשע"ו), משרד החינוך – הפיקוח על הוראת האומנות – פרק "שכבות ג-ד": התנסות, תכנון; הצעה לתכנים ולנושאים)

„התנסות: התלמידים יתנסו במוסכמות ובטכניקות של אומנות בהשראת אמנים שונים, על מנת לייצג נושא, רעיון או מושג בעבודתם האומנותית. (...) תכנון: התלמידים יפתחו כישורי תכנון של יצירות אומנות על ידי בחינת הטכניקות והתהליכים שבהם משתמשים אמנים שונים. (הצעה לתכנים: התלמידים וחוויותיהם (...) דמויות מאוירות, ועוד.)"

מטרות

מטרה מרכזית: התלמידים יאיירו רגע מתוך טקסט קצר על בסיס סקיצה, יוסיפו לפחות שני פרטים שאינם כתובים בטקסט ויסבירו מה כל פרט מוסיף לסיפור.

- התלמידים ישוו בין שני איורים לאותו טקסט ויצביעו על לפחות שני הבדלים במה שכל איור מוסיף.
- התלמידים יסדרו את שלבי העבודה של מאייר ויסבירו את תפקיד הסקיצה.
- התלמידים ינמקו בחירת קומפוזיציה באיור שלהם: מה במרכז, מה גדול ולמה.

ידע קודם: קריאת סיפור קצר והבנת רגשות הדמות (חינוך לשוני). · היכרות עם ספרי ילדים מאוירים מספריית הכיתה. · רישום בעיפרון וצביעה בצבעי עיפרון.

מושגים: איור · מאייר/ת · סקיצה · קומפוזיציה · פרט מוסף · דמות מאוירת

חומרים: שני ספרי ילדים או שתי מהדורות של אותו סיפור עם איורים שונים (למשל שתי גרסאות של אגדה מוכרת) · דפי סקיצה קטנים (רבע דף) ודפי A4 לאיור הסופי · עפרונות, מחקים, טושים, צבעי עיפרון · כרטיס טקסט קצר לכל תלמיד · מחשב או לוח חכם לסרטון ולסימולטור

מהלך השיעור לפי שלבי מעגל הלמידה

1. פתיחת המעגל – איתור ידע קודם **6 דק'**	*מאתרים ידע קודם: מה עושה איור לסיפור, ומכירים מאייר אמיתי.* 1. מקריאה שורה מספר בלי להראות את האיור: "איך דמיינתם את הדמות? מה היא לובשת? איך היא מרגישה?" 2. מראה את האיור המקורי: "מה ראיתם באיור שלא היה כתוב במילים?" – רושמת שתי תשובות. 3. מקרינה את הסרטון הקצר (1:52) על המאייר אביאל בסיל, שאייר את "לימונדה" וזכה בפרס מוזיאון ישראל לאיור ספר ילדים. שואלת: "איך הוא התחיל לאייר?" 4. מציגה את השאלה המובילה: "איך מאייר מוסיף לסיפור דברים שלא כתובים בו?" 🎬 **סרטון:** מהעתקת חרקים כשהיה ילד, לזוכה פרס מוזיאון ישראל לאיור ספר ילדים - פגישה מרתקת עם המאייר אביאל בסיל! (ספריית פיג'מה) – youtube.com/watch?v=lXHR7YDiQIg **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "באיור רואים שיורד גשם, וזה לא היה כתוב". • תשובה צפויה לסרטון: "הוא העתיק חרקים כשהיה ילד – התאמן הרבה." • תפיסה שגויה נפוצה: "האיור רק מראה מה שכתוב" ← המורה מחזירה לפרט שלא היה בטקסט.

2. התנסות **11 דק'**	*התנסות: משווים איורים שונים לאותו טקסט ומגלים את שלבי העבודה – לפני המושגים.* 1. מחלקת לקבוצות שני איורים שונים של אותו קטע (משתי מהדורות) ודף השוואה בשלוש עמודות: מה דומה / מה שונה / מה כל מאייר הוסיף. 2. מבקשת מכל קבוצה לסמן בכל איור פרט אחד שמספר על הרגש של הדמות (פנים, תנוחה, צבע, גודל). 3. בתחנת המחשב: הקבוצות מסדרות בסימולטור את שלבי העבודה של מאייר. 4. שואלת כל קבוצה: "למה לדעתכם המאייר לא מתחיל ישר בצבע?" 🕹️ **סימולטור:** שלבי העבודה של המאייר – סדרו את כל השלבים מההתחלה ועד הספר המוכן. (בעמוד השיעור באתר) **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "באיור אחד הזאב גדול ומפחיד, בשני הוא קטן ומצחיק". • קושי צפוי: מתארים רק צבעים ← המורה מכוונת: "מה האיור גורם לנו להרגיש כלפי הדמות? מה גרם לזה?"
3. המשגה **9 דק'**	*מההשוואה אל המושגים: איור, סקיצה, קומפוזיציה, פרט מוסף.* 1. אוספת על הלוח את הממצאים: מה המאיירים הוסיפו (רגש, מקום, מזג אוויר, חפצים, דמויות משנה) – וקוראת להם "פרטים מוספים". 2. אני מדגימה: על הלוח מציירת שלוש סקיצות קטנות ומהירות לאותו משפט – הדמות במרכז, הדמות קטנה בפינה, הדמות קרובה מאוד. חושבת בקול: "בסקיצה הזאת הדמות קטנה בפינה – היא נראית בודדה." 3. נעשה יחד: הכיתה מצביעה איזו סקיצה מתאימה למשפט "נועה מרגישה אבודה" ומנמקת. 4. מגדירה קומפוזיציה ("מה גדול, מה במרכז, מה קרוב") ומסכמת את סדר השלבים מהסימולטור. **מושגים:** איור – תמונה שנוצרה כדי ללוות טקסט, להסביר אותו ולהוסיף לו משמעות. · סקיצה – רישום מהיר וקטן שבו האומן בודק רעיון לפני העבודה הסופית. · קומפוזיציה – הסידור של הדמויות והחפצים בתמונה: מה גדול, מה במרכז, מה קרוב ומה רחוק. · פרט מוסף – פרט באיור שלא כתוב בטקסט אבל מספר משהו חדש על הסיפור או על הדמות. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "הסקיצה עם הדמות הקטנה בפינה – יש סביבה הרבה מקום ריק". • תפיסה שגויה נפוצה: "סקיצה זה ציור לא יפה" ← המורה: "סקיצה היא ניסיון מהיר – גם מאיירים מקצועיים עושים הרבה כאלה לפני האיור." **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • למה מאייר יעשה כמה סקיצות ולא אחת? מה הוא מרוויח? (הערכה)
4. יישום – ביצועי הבנה **11 דק'**	*ביצוע הבנה: איור רגע מתוך טקסט בדרך העבודה של מאייר.* 1. מחלקת כרטיס טקסט: "בבוקר גשום יצאה נועה לבית הספר. המטרייה שלה הייתה קטנה מדי." 2. עכשיו לבד: שתי סקיצות קטנות ושונות (3 דק'), בחירה של אחת, ואיור סופי (8 דק') עם לפחות שני פרטים שלא כתובים; מסמנים אותם בכוכבית. 3. עוברת ושואלת: "מה במרכז האיור? למה? מה הפרט הזה מספר?" ומסמנת בדף מעקב. **משימה:** אתם המאיירים! ציירו שתי סקיצות לרגע מהסיפור, בחרו אחת ואיירו אותה. הוסיפו שני פרטים שלא כתובים בטקסט. **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה: "הוספתי שלולית גדולה וחתול שמתחבא – כדי שירגישו כמה רטוב". • קושי צפוי: ממהרים לצבוע לפני שיש סקיצה ← המורה מחזירה לשלב הסקיצה ומזכירה את הסימולטור. **שאלות מסדר חשיבה גבוה:** • איך היה משתנה האיור אם נועה הייתה שמחה בגשם? מה הייתם משנים בקומפוזיציה? (העברה)

5. סגירת המעגל – רפלקציה והערכה **8 דק'**	*סגירת המעגל: תערוכה קצרה, כרטיס יציאה, שאלון ורפלקציה.* 1. תולה 4–5 איורים זה ליד זה: "איך אותו משפט קיבל סיפורים שונים?" (2 דק'). 2. כרטיס יציאה (2 דק'): כל תלמיד כותב בגב האיור את שני הפרטים המוספים ומה כל אחד מספר. 3. שאלון בלוח החכם (3 דק'). 4. רפלקציה (דקה): "איך עזרו לי הסקיצות?" **תשובות צפויות:** • תשובה צפויה בכרטיס: "שלולית – מראה שירד הרבה גשם; פנים עצובות – נועה לא מרוצה מהמטרייה". • טעות צפויה: כותבים פרט שכתוב בטקסט (מטרייה) ← המורה מסמנת ושואלת "מה הוספת שלא היה כתוב?" 📝 **שאלון** (6 שאלות) **ורפלקציה** – בדף לתלמיד. 🎟️ **כרטיס יציאה:** כתבו בגב האיור: אילו שני פרטים הוספתם שלא כתובים בסיפור, ומה כל פרט מספר? • שני פרטים שאינם בטקסט • לכל פרט הסבר של מה הוא מוסיף (רגש, מקום, מצב) • הפרטים אכן מופיעים באיור

הלימה: מטרה – פעילות – עדות

השוואה בין איורים	התנסות – דף השוואה בקבוצות	דף ההשוואה, שאלה 5 בשאלון
שלבי העבודה ותפקיד הסקיצה	התנסות – סימולטור; המשגה – הדגמת סקיצות	תוצאת הסימולטור, שאלות 2 ו-6 בשאלון
איור עם שני פרטים מוספים ונימוק קומפוזיציה	יישום – איור רגע מהסיפור	האיור וכרטיס היציאה

התאמה לשונות

מתקשים	• כרטיס רעיונות לפרטים מוספים: מזג אוויר, רגש בפנים, חפץ, חיה, מקום • סקיצה אחת במקום שתיים • מסגרת מוכנה עם קו אופק
בינוניים	• שתי סקיצות ואיור סופי עם שני פרטים מוספים • נימוק בעל פה לקומפוזיציה
מתקדמים	• לאייר את אותו משפט פעמיים – פעם עצוב ופעם שמח – ולהסביר מה השתנה בקומפוזיציה ובצבע • להשוות בין שני מאיירים ישראלים (מספריית הכיתה) ולתאר את הסגנון של כל אחד

מחוון

- מצביע על שני הבדלים לפחות בין איורים לאותו טקסט.
- מסדר נכון את שלבי העבודה ומסביר את תפקיד הסקיצה.
- באיור שני פרטים מוספים לפחות, ומסביר מה כל פרט מוסיף.
- מנמק את הקומפוזיציה (מה במרכז ולמה).

רב-תחומיות

- עברית – חינוך לשוני: הבנת הנקרא: הסקת רגשות הדמות מתוך הטקסט ותרגומה לפרטים באיור; קשר בין טקסט לתמונה.

תשובות השאלון: 1–ב · 2–ב · 3–א · 4–ב · 5–ב · 6–ב

📚 מאיירים סיפור: מה האיור מספר שהמילים לא אומרות?

שם _____ כיתה _____ תאריך _____

❓ איך מאייר מוסיף לסיפור דברים שלא כתובים בו?

🕹️ **בסימולטור: סדרו את כל השלבים מההתחלה ועד הספר המוכן.**
למה כדאי לצייר סקיצה לפני האיור הסופי?

_____

_____

🛠️ **משימה:** אתם המאיירים! ציירו שתי סקיצות לרגע מהסיפור, בחרו אחת ואיירו אותה. הוסיפו שני פרטים שלא כתובים בטקסט.

_____

_____

_____

📝 שאלון

1. מה תפקידו של איור בספר?

◯ רק לקשט את הדף ◯ ללוות את הטקסט ולהוסיף לו משמעות ◯ להחליף את הטקסט כולו

2. מה זו סקיצה?

◯ האיור הסופי והצבעוני ◯ רישום מהיר לבדיקת רעיון ◯ שם הספר

3. מאייר רוצה שנראה שהדמות מרגישה בודדה. מה יעזור לו?

◯ לצייר אותה קטנה בתוך מקום גדול וריק ◯ לצייר הרבה חברים סביבה ◯ לכתוב את המילה "בודדה" על הדף

4. מה זה פרט מוסף באיור?

◯ פרט שכתוב בטקסט מילה במילה ◯ פרט שלא כתוב בטקסט ומספר משהו חדש ◯ מספר העמוד

5. שני מאיירים איירו את אותו סיפור. מה נכון?

◯ האיורים יהיו זהים ◯ כל מאייר יכול לספר את הסיפור אחרת ◯ רק איור אחד נכון

6. מה עושה המאייר אחרי שבחר רגע מהסיפור?

◯ מדפיס את הספר ◯ מצייר כמה סקיצות ◯ צובע מיד את האיור הסופי

🎟️ **כרטיס יציאה:** כתבו בגב האיור: אילו שני פרטים הוספתם שלא כתובים בסיפור, ומה כל פרט מספר?

_____

_____

🪞 רפלקציה

מה למדתי היום על עבודה של מאייר?

_____

איך עזרו לי הסקיצות?

מה הפתיע אותי כשהשווינו את האיורים בכיתה?

באיזה ספר בבית אחפש פרטים מוספים?

איזה ספר הייתי רוצה לאייר בעצמי?

אני יכול/ה...	בטוח/ה	כמעט	עוד לא
אני יכול/ה להסביר מה איור מוסיף לטקסט.			
אני יכול/ה לסדר את שלבי העבודה של מאייר.			
אני יכול/ה לאייר רגע מסיפור ולהוסיף לו פרטים משלי.			